(המשך מעמוד 6)

תבעו השתתפות ממשלתית של 2.750.000 ל"י והענקת הלוואה של 1,5 ביליון ל"י לכיסוי גרעון האוניברסיטה.

הכ"י הועדה הרגילים למיליונים לא נבהלו מהתביעות, יציעו, כנראה, הקצבה של כמה מאות אלפים לירות נוספות. בינתיים החליטו לטפל בסכומים יותר קטנים, הזכירו למזר כי הגיעה השעה להעלות את שכר הלימוד באוניברסיטה (100 ל"י לשנה), הנופל בהרבה מזה של הטכניון, שלא לדבר על שכר הלימוד בבתי־הספר התיכוניים (250 ל"י ויותר ל־שנה).

תנאי אמריקאי. בכך לא הגיעו בעיי־תיה הכספיות של האוניברסיטה לקצן. היא נתקלת יום־יום במחסור־הכספים המעיק כש־היא מנסה להרחיב את שש הפקולטות, לש־כור מורים מעולים מחוץ־לארץ במשכורות לא־מעולות כלל. אולם השבוע בא המקרה הטוב לעזרת האוניברסיטה ו־3000 תלמידיה.

היתה זאת הופעתו של רוקח אמריקאי עשיר, שכינס את מועצת הסתדרות הרוק־חים, הודיע כי הוא תורם את מחצית הסכום הדרוש להפעלת המחלקה לרוקחות בתנאי שרוקחי ישראל יתנו את המחצית השנייה.

בעוד הרוקחים מממנים את התנאי הא־מריקאי ארע מקרה טוב שני, הפעם לשליחי האוניברסיטה בחו"לארץ: הם הצליחו לשכור לאוניברסיטה שני פלומדים יהודיים, בעלי שם עולמי. שני המלומדים שהסתפקו במשכורת האוניברסיטה העברית לא נרתעו מזעירותה.

המשק

אר מתוק

מעולם לא היתה בארץ דוגמה כה חותכת לתועלת אשר בהתחרות חופשית, כמו הת־חרותם של המפעלים ליצור שלגונים על פרוטותיו — ולשונו — של חובב־הלקיקה הישראלי.

התחרות זאת הגיעה לשיאה בקיץ שעבר, כאשר הכריז מפעל השלגונים ארטיק על תחרות־ענק, עם פרסים יקרים ביותר. אפשר היה לצפות כי קרטיב, המפעל החדש, שקם כמתחרה לארטיק, יארגן תחרות דומה, ינהל מסע פרסומת לפי מיטב המסורת האמריקאית. בינתיים יצאו לשוק שלגונים זולים יותר, השתפרה התוצרת בשני המפעלים, לשמחתו הרבה של הקהל.

אולם בשיא ההתחרות התערבה ממשלת־ישראל, הפעילה סעיף מיושן של החוק, השתמשה במשטרה בצורה חסרת־תקדים, כדי לחבל באופן מכריע בייצור־ארטיק. כתב אז משה סנה: "מטרת הממשלה היא לכפות על ארטיק קארטל."

מתקווה לאכזבה. החורף הקפיא את ייצור השלגונים הקפוא גם בלאו הכי. אולם חובבי־השלגונים הוסיפו להשתעשע בתקות מתוקות. הם קיוו שההתחרות תימשך על־אף־הכל, לתועלתם, זכרו היטב את אשר אמר נציג ארטיק לעתונאים: "אם המפעל המתחרה ייצר שלגונים ממים, אנו ניצרים מחלב. אם ייצרם מחלב, אנו נוסיף שמנה. אם הוא יוריד את המחיר ל־60 פרוטה, אנו נוריד אותו ל־50 פרוטה."

אולם בשבוע שעבר התברר שהתקות היו שבירות לא פחות מן המקלות התחובים בשלגונים: משה סנה צדק. הלחץ הממשלתי עשה את שלו. מפעלי קרטיב וארטיק הת־אחדו, חיסלו כל התחרות, הפכו למעפל מונופוליסטי אחד גדול.

עולים

עגלגל וחלק

(ראה שער)

התזמורת השמיעה ממבו סוער. על רחבת הרקודים של מלון פארק התנועעו הוגות במקצב המלהיב. ביניהם התבלט זוג גבה קומה, בעל הבעת־פנים של שביעות־רצון. לה, בכל אופן, היו כל הסיבות לכך. כי באותו ערב נבחרה רחל לוי למלכת הנשף המסורתי של עולי־בולגריה, אליו הם באים ברצון, מעלים זכר מאורעות־ימים־עברו.

רחל הגיעה ארצה בשנת 1948 מבולגריה, באחד המשלוחים בני אלפי־עולים, שנתקבלו בסבר פנים יפות על ידי התושבים הותיקים תודות לדעה שהם, יהודי־בולגריה, מאחדים בתוכם את התכונות הטובות של יהודי המזרח והמערב גם יחד.

העליה מארץ המשטר הקומוניסטי החלה עוד בשנת 1946, אחרי משא־ומתן שנהל דוד בן־גוריון בשעת ביקורו שם. הממשלה הבולגרית שמחה להיפטר מהיהודים, שעסקו לרוב במסחר, ולא היו בסוגלים, לדעתה, לע־בוד פרודוקטיבית בחקלאות ובתעשייה.

גם אני רציתי. מדוע עלתה רחל ליש־ראל? "כולם עלו, גם אני רציתי" ענה היא ב"ל" המעוגלת המאפיינת את בני ארץ־מוצאה. תשובה אחרת היו בודאי עונים חלוצי־בולגריה חניכי מכבי, אשר הופיעו בארץ לפני כ־30 שנה, הקימו את בית־חנן, התישבו בהר־טוב. היה זה גל העליה הר־ציני הראשון מאותה ארץ.

קדם לו גל קטן יותר, שנענה לקריאותיו של הבארון רוטשילד בעתונות הבולגרית בשנת 1900, התישב בצפת, פתח־תקוה ויב־ניאל. אך העניינים לא היו תמיד עגלגלים. ביבניאל, למשל, הרגו פעם המתישבים אחד מהשוודים הערבים שפשטו בסביבה, וה־מושל התורכי רמז להם "להתנדף" מהמקום, מחשש נקמת־דם. כמה משפחות חזרו לבולגריה.

מלחמת־העולם הראשונה מצאה את יהודי־בולגריה מבוססים היטב. מספר בעלי המק־צועות היה רב, הצבא הבולגרי הכיל מספר גדול של יהודים. אך בולגריה עצמה הצטרפה לצד הלא־נכון: המחנה הגרמני.

היהודים שלא ניזוקו כלל במלחמה זאת, היו אופיניים לכלל יהדות הגולה באותה תקופה ולאחריה, שהחזיקה בדעתו של חוני־המעגל: אין לזוז מהמעגל עד אש־טיפות גשם אינם מטפטפות.*

הטיפות הראשונות החלו ליפול אחרי עלית הנאצים לשלטון בגרמניה. תנועת פאשיסטיות החלו צצות בבולגריה כפט־ריות לאחר הגשם. חוקי־גזע הוצאו בסי־דים, כולל 25000 יהודי סופיה לערי־שדה ולמחנות עבודה. מלבד זאת היתה כל רכבת חשובה להתקדמות הגרמנית לתוך רוס־יה יותר מאשר הובלת "יהודונים" למחנות השמדה. כאשר היו כבר תוכניות־ההשמדה מוכנות היה כבר מאוחר מדי: גלגל־ההצלחה סובב אחורה, הסובייטים התקדמו, כבשו את בולגריה.

מאז הגיעו לישראל 45000 מתוך 50000 יהודי בולגריה, הוכיחו שהם בכל זאת פרודוקטיביים: ה"ל" המעוגלת נשמעת לא רק בבתי־מסחר ומוסדות־השכלה גבוהים, אלא גם בקיבוצים ומושבים.

מפוטר דוד אוסקר
"אני מתחתן מחדש"

דעות

עבודה לבטלה

"...יש לי רצון עז ביותר להמשיך לשרת את המדינה, אך מצפוני אינו מרשה לי ל־קבל משכורת חינם..." אי לכך דורש הכותב להקים ועדת־חקירה שתחקור בעייה זאת בפרט ובעיות דומות בכלל.

האדם שטוף־הישר, המסרב לקבל כסף תמורת בטלה, הוא דוד אולסקר, המכריז, בשני הדפים של כרוז הסטנסיל המופנה אל שרי־הממשלה וחברי הכנסת, על גלויי שחיתות בשטחים שונים.

דוד הוא תושב הארץ זה 19 שנה. הוא הספיק להיות כבר חבר צ"כ, עבר למפא"י, חזר שוב לצ"כ, שם החליט ללחום להקמת סיעה שתהפוך במשך הזמן להסתדרות "עוב־דים כללית "קונפדרציה לאומית שתהווה מש־קל נגדי נגד השמאל הקיצוני".

פיטור ועריור. משהתחיל אולסקר ל־עבוד בחטיבת־הפיקוח בשנת 1951, החל ל־הרגיש בלקויים ואי־סדרים במשרדי־הקיצוב. "כתיצאה מדרישותי לערוך חקירה נשללה מ־מני כל אפשרות של עבודה וביקורת, וחוד־שים רבים התבטלתי (את המשכורת המשכתי לקבל)..."

כשהחליטו סוף סוף לפטרו, לא הועילה לו תעודת ההוקרה שקיבל מנציבות שירות המדינה בעד הצעתי "להנהיג הנהלת כרטיסי־ריכוז במוסדות סגורים ופתוחים." הוא הגיש ערעור והוחזר לחטיבת סחר־החוץ במשרד המסחר והתעשייה, שם "סולקתי מתפקידי והוכנסתי לעבודה בתור מתייק ועוזר ל־שליח בארכיון של אותה חטיבה, בה שימש־תי קודם לכן עוזר־למנהל."

אולסקר ראה בזה פחיתות־כבוד לעצמו, סירב לקבל את התפקיד, ומאז התבטאה ל־דבריו, עבודתו בחתימת שמו בפנקס־נוכחות העובדים מידי ביקר.

אך נראה כי בטלנותו של דוד רצויה ל־ממשלה יותר מעבודתו, כי משהועבר לתפ־קיד מבקר באחד מבתי־המכס, לא קיבל, כך הוא כותב, כל הוראות לבצוע תפקידו.

בסוף דבריו מעיר אולסקר: "חברי במש־רד המסחר והתעשיה, לחשו לי על אזני ש־אוכל להצליח במילוי תפקידי, אך ורק אם לא איכפת יהיה לי שיגבו את כל המדינה."

השבוע התבטל אולסקר שוב: הוא קיבל צו־פיטורין, שניתן, לדעתו, כתוצאה מהפ־צת־הכרוז. אולם כל זה לא מנע ממנו לד־אוג גם לחייו הפרטיים. כאשר נתבקש הוא לפרט את השקפותיו, ענה בשלווה: "מצ־ער מאוד, אין לי זמן: מחר אני מתחתן."

מינוטים

מערת הדמים

לפני כחמישה חודשים, בשעות שלפני־הצהריים, נמצא סעיד מוחמד עבדאללה מו־חמד צאלח מכפר סכנין, בגליל המרכזי, מו־טל בלי רוח חיים במערה מרחק 4 ק"מ מ־כפרו כשדם קרוש מכסה שש דקירות־סכין בכל חלקי־גופו.

לאחר חקירה קצרה נעצר אחמד מוחמד טהה אבו ראיה (23), מכ־ון שקרוב לזמן מעצרו נראה נדגש מאוד, מסר את מכנסיו המוכתמים בדם לכביסה לדודתו, ורחץ היטב את ידיו כשפגיון מזדקר לצידו.

סעיד המנוח אירש לו את חדיגה, אחותו הת נגית של אחמד, שנתיים קודם לכן, ב־מיכות שהשאירו רוגז בקרב בני משפחתה. הוא נתפס בקלקלתו עם הנערה והיה עליו לשלם 200 ל"י דמי "גילוי עריות". כמו־כן, כדי להציל את כבוד המשפחה ביקש סעיד את יהה בהוסיפו עוד 200 ל"י כמוהר; או־לם שטר האירושין הנהוג לא נערך.

"הוא נפל". ביום בו נמצאה הגופה יצאה חדיגה עם אמה החורגת לקטוף עלי־טבק, בהיותן עוסקות בקטיף הופיע סעיד, סחב את הנערה בכוח למערה סמוכה, איים עליה בסכינו, דרש ממנה כי תסע עמו ללבנון, אחר הפילה ארצה ואנסה. האם, אם מתוך טפשות או מתוך פחד נמלטה משם והלאה.

במקרה הזדמן למקום אחמד. הוא שמע את צעקות אחותו האהובה, רץ למערה, תפס את סעיד בשעת המעשה. "נרגזתי עד ל־אימה," מספר אחמד, "הנחתי מכה על ראשו, אך הוא דקר עלי עם סכינו; חו־צאתיה מידו, והוא ניסה לחנקני; דקרתי אותו והוא נפל..." חדיגה, שספגה גם היא מכה בראשה, ברחה מהמקום.

מכיון שאחמד הוציא ללא קושי את הסכין מידי סעיד, החליט השופט שאחמד היה מחוץ לכלל סכנה, ויכול ה"ה לעשות כאותו ו־להסתלק. הוא לא עשה את אשר עשה ל־הגנתו. על כן מצא אותו השופט חייב בהר־גה, דן אותו לשנה וחצי מאסר מיום מעצרו.

הגדר היתה נמוכה

בשבוע שעבר קיבל רפאל לוי, קצין־המיעוטים של מחוז ירושלים, קריאה טל־פונית משער מגדלבאום. הוא נתבקש להופיע לשם מיד, לקבל אזרחית ישראלית שהוחזרה על ידי שלטונות ירדן.

בשטח ההפקר, בקרבת המחסומים האנטי־טנקיים, ניצבה ערביה צעירה, לבושה בחי־דור. היא היתה מוכרת ללוי: הוא קיבל את פניה לפני חצי שנה, כאשר החזירו אותה הירדנים לישראל בפעם הראשונה.

אידה עזו לא יכלה להסתגל לחיים בישי־ראל. היא היתה נוצריה והתגעגעה לירושלים העתיקה, בה נולדה. כל עוד היתה היא נשואה לערבי המוסלמי מוסא עליאן מביתי צפאפה, לא היה מצבה רע. אולם כאשר התגרש ממנה מוסא, הרגישה שאין לה עוד מקום בארץ, פנתה לוועדת־שביתת הנשק המעורבת, ביקשה להחזירה לירדן במסגרת איחוד־המשפחות. השלטונות הישראליים לא התנגדו.

שתי קפיצות. גם השלטונות הירדניים לא התנגדו, אולם הם גם לא חשיבו לש־

* לפי האגדה הידועה היה חוני המעגל, בשנות בצורת, חג מעגל (מכאן שמו) ונעמד בתוכו, ולא היה יוצא ממנו עד רדת גשם.

** בוריס השלישי, שעיכב לזמן ארוך גירושם של יהודי־סופיה, בירת בולגריה.

אות קיין

העיקר שיהיה סדר